

Каторкін Р.А.,

*старший науковий співробітник
лабораторії соціальних та
кримінально-правових досліджень
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор філософії*

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АКТИВ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИМИ ЗАСОБАМИ, ВЧИНЕНИМИ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ

На сьогодні дуже негативним явищем боротьби з контрабандою виступає слабка перспектива і недостатня можливість судового вирішення даної категорії кримінальних проваджень. Останні данні Служби безпеки України вказують, що до суду надходить лише четверта частина порушених кримінальних справ у сфері контрабанди на митному кордоні, а отримують покарання лише 10% підозрюваних / обвинувачених. Через це «контрабанда», або як її ще називають – «друга найдавніша професія», набула достатньої організованості, витонченості й професіоналізму, стала окремою галуззю злочинності у сфері кримінального бізнесу [1, с. 3].

Положення ст. ст. 201 і 305 Кримінального кодексу України дають змогу визначити, що контрабанда наркотиків – це їх переміщення через митний кордон шляхом обходу митного контролю або приховання від проходження митного контролю [2].

Основною особливістю кримінологічної характеристики контрабанди наркотиків є факт вчинення організованою злочинною групою (організацією). Українські експерти зазначають, що для організованих злочинних груп у сфері контрабанди наркотиків, характерне використання широких міжрегіональних і міжнародних зв'язків, недосконалості законодавства, корумпованих зв'язків у органах влади і управління, а також прагнення до одержання ними надмірного прибутку в результаті незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і їх прекурсорів. Одночасно з цим відбуваються процеси інтеграції наркотичних угруповань, які діють в Україні, у міжнародну структуру бізнесу наркотиків. Головною метою українського суспільства та державних органів є спрямованість на створення максимально ефективної системи, яка б протидіяла організованим формам злочинності у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх прекурсорів [3, с.146].

Вивчаючи відомості про характеристику злочинців, які є суб'єктами даної категорії злочинів, ми можемо визначити основні їх кримінологічні ознаки, які допомагають формувати інформаційний портрет контрабандиста,

ураховуючи предмету спеціалізацію та статеву належність. Найчастіше контрабандистами є: чоловіки (71,8%) віком до 40 років (85,9%), які мають середню або вищу освіту (91%), ніде не працюють (54%), володіють специфічними знаннями щодо механізму митного контролю, способів вчинення і приховання контрабанди, комунікабельні, енергійні, готові піти на ризик, скоюють контрабанду в більшості випадків із корисливих мотивів (96%), під час проходження митного контролю найчастіше виявляють себе неприродною поведінкою, невпевненістю у діях, відповідях, а також мають деяку емоційну збудженість [1].

Контрабанда наркотиків у наш час, на думку Кириченка Г.В., відповідає високій організованості, технічній оснащеності і наявності міжнародних зв'язків. Тому вбачається неможливість ефективної боротьби із цим негативним явищем без тісного міжнародного співробітництва. Українське бюро «Інтерпол» є провідним органом, який допомагає в цій боротьбі митним органам [4, с. 392-393].

Шевчук В.М. зазначає про сучасні зміни діяльності контрабандистів у сфері обігу наркотиків: їй займаються організовані злочинні організації, які мають врегульовані міжнародні зв'язки. Контрабанда наркотичних засобів дещо змінює свою направленість: злочинці починають переходити від об'ємних наркотиків (макової соломки) до менш об'ємних, які мають більший ефект (важкі наркотики), такі як опій, кокаїн тощо. Усе більше зустрічаються випадки переміщення синтетичних наркотиків, їх прекурсорів [1, с. 5-6].

Отже, можна зробити висновок, що в результаті використання території нашої держави для вчинення контрабанди наркотичних речовин організованими злочинними угрупованнями, виникає потреба ефективного реагування на цей факт із боку українського законодавця, правоохоронних органів, а також науковців, які зможуть якісно оцінити досвід інших розвинених країн у сфері протидії таким явищам, і винайти ефективний механізм боротьби з ним.

Використані джерела:

1. Основи методики розслідування контрабанди: Навч. посібник. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. 49 с. (дата звернення: 03.08.2022.)
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.05.2001. №2341-III. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14> (дата звернення: 03.08.2022.)
3. Рудницький І. Характеристика організованих злочинних груп, що вчиняють контрабанду наркотичних засобів. Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2017. № 1 (23). С. 146-149. (дата звернення: 03.08.2022.)
4. Кириченко Г. В. Пріоритетні напрямки міжвідомчого міжнародного співробітництва щодо запобігання контрабанді наркотичних засобів. Актуальні проблеми держави і права. 2014. Вип. 71. С. 391-395. (дата звернення: 03.08.2022.)